

Недавни долазак председника Хрватске Иве Јосиповића у Републику Српску представљао је прву посету једног хрватског председника овом ентитету, а тек другу посету високог званичника суседне земље Српској, и то 10 година након доласка тадашњег хрватског премијера Ивице Рачана у Бањалуку. То само по себи није ни изблиза довољно да Срби у РС буду уверени да ће отворене проблеме са Хрватском убудуће знатно лакше решавати, али, ако је судити по реакцијама српских политичара и „обичног света“ са којим је Јосиповић имао (не)посредан контакт, посета хрватског председника била је довољна за наду да ће се барем неке ратне неправде према Србима почети исправљати.

„Поштовање свих жртава“ као нови српско-хрватско-бошњачки принцип

Ретко ко је искрено могао да се нада да ће се Јосиповић приликом посете РС извинити породицама српских жртава за злочине које су починили припадници Хрватске војске у последњем рату у БиХ. Тим пре што се Јосиповић није извинио ни током претходне посете Сарајеву и Федерацији БиХ, када се обратио посланицима Парламентарне скупштине БиХ, те положио венце на споменике страдалим Бошњацима у Ахмићима и страдалим Хрватима у Крижанчевом селу на простору средње Босне, где је „одао почаст и поштовање жртвама“. „Мој говор у парламенту БиХ је лоше интерпретиран. То није било извињење, већ сам изразио жаљење због ратних збивања“, рекао је Јосиповић дан након посете Сарајеву и обиласка поменутих стратишта [\[1\]](#).

Пошто се, дакле, није извинио за злочине над Бошњацима, није се могло очекивати ни да се Јосиповић извини за злочине над Србима. Уосталом, Јосиповић није ни најавио да ће се Бошњацима извињавати, нити је то ко од њега тражио међу званичницима у Сарајеву или међу породицама жртава у Ахмићима. Нити је Јосиповић од било кога у Сарајеву затражио извињење за злочине над Хрватима. Напослетку, десетак дана касније Јосиповић је нагласио да је хрватска војно-полицијска акција „Бљесак“ – у којој су пре 15 година, практично, готово сви Срби прогнани са подручја западне Славоније у РС, а више стотина убијено и рањено – „била изврсно припремљена и проведена војно-редарствена операција“ [\[2\]](#).

Ипак, тридесет дана касније, Јосиповић је - баш као и са појединим бошњачким политичким и верским првацима и у Ахмићима и у Крижанчевом селу - заједно са

Пише: Слободан Дурмановић
уторак, 15 јун 2010 17:22

српским политичким вођама и једним бошњачким, председником СДА Сулејманом Тихићем, у једном дану обишао места злочина над Србима, Бошњацима и Хрватима на простору РС. Доласком у Сијековац код Брода, где су крајем марта 1992. године припадници Хрватске војске(ХВ) и локалних парамилитарних хрватско-муслиманских снага побили десетине српских цивила, Јосиповић је постао први хрватски председник који се поклатио српским жртвама ратних злочина у БиХ. “Дошао сам овде изразити пијетет и суђут људима који су ту страдали и мислим да је посебно важно да су овде присутни представници свих вероисповести и народности. То показује људски приступ и поштовање према жртвама”, изјавио је Јосиповић након што је положио венац на споменик српским жртвама у Сијековцу, заједно са Тихићем, те председником и премијером РС, Рајком Кузмановићем и Милорадом Додиком [3]. Јосиповић није рекао ништа више окупљеним мештанима и породицама жртава, али је многим међу њима и то било довољно: део мештана је чак аплаудирао Јосиповићу, а преживелим сведоцима масакра гест хрватског председника улио је наду да ће злочинци бити кажњени [4].

. Тихић је поручио да је дошао у Сијековац да ода почаст невиним жртвама, истакавши да “не сме да буде колективне кривице”. “Постоји колективна одговорност да изведемо све оне који су починили злочине пред лице правде и нађемо све оне који су нестали, да их достојанствено сахранимо”, истакао је Тихић.

Након Сијековца, слично се догодило и пошто су Јосиповић, Кузмановић, Додик и Тихић положили венце на местима страдања Хрвата и Бошњака код Приједора: у Бришеву у којем су припадници Војске РС убили 67 хрватских цивила, те у Козарцу на месту где се гради спомен-обележје за 1860 убијених Бошњака у овом селу [5]. Додик је у име Владе РС изразио саучешће свим породицама жртава, без обзира на то на којој они били страни. “Сви који су починили злочине, док су год биолошки живи, морају бити гоњени од стране судова и тужилаштва”, нагласио је Додик. Кузмановић је истакао да је посетом три стратишта послата порука да је правда за жртве достижна. “Ово је наш заједнички вид илустрације како бисмо свету показали да су све жртве, без обзира чије и ког народа биле, заслужиле нашу пажњу и пијетет”, истакао је председник РС [6].

Све ове поруке у јавности у РС и БиХ наишле су на одобравање, а међу осталим српским, хрватским и бошњачким политичарима у БиХ није било негативних реакција. Можда се могло очекивати да Јосиповић најпре обиђе места масовних злочина над Србима у Мркоњић граду, почињених у нападу Хрватске војске крајем рата у БиХ, али, ако се држимо става да су све жртве вредне поштовања, могло би се рећи да је већ и посетом Сијековцу Јосиповић направио историјски искорак у процесу исправљања ратних неправди над Србима. То јесте само први корак, али се показало да Срби у РС поштују макар и тај мали корак, тим пре што су им од Јосиповићевог претходника Стјепана Месића најчешће стизале увреде и понижавајуће поруке. И тим пре што је, за

Пише: Слободан Дурмановић
уторак, 15 јун 2010 17:22

разлику од Месића – за којег је РС била и остала “творевина утемељена на етничком чишћењу и геноциду” – Јосиповић прихватио да РС има своју уставну утемељеност. То, наравно, не мора да значи много у будућим политичким процесима у и око БиХ, али представља квалитативан помак у односу званичног Загреба према РС.

Напоследку, Јосиповић је показао председнику Србије Борису Тадићу како је, макар као он, могао задобити поштовање Срба у РС, уместо што је принуђен да међу већином својих сународника у РС трпи презир што због доношења Декларације о осуди злочина у Сребреници у Скупштини Србије, што због бројних једностраних, неузвраћених извињења. Јер, можда би све било барем мало другачије да је Тадић 11. јула 2005. године позвао неког из Сарајева да већ сутрадан, након одавања почаст бошњачким жртвама у Сребреници, оду заједно да одају почаст и српским жртвама у Подрињу. Или када би то учинио овог 12. јула – заједно са Тихићем, рецимо. Овако, готово да је у заборав међу Србима у РС пала и Тадићева једина посета српском стратишту у Кравици код Братунца на годишњицу злочина, 7. јануара 2006. године.

Срби, свакако, у Сулејману Тихићу не препознају политичког пријатеља, али немају разлога да сумњају у његову искреност када изражава поштовање српским жртвама. Српски политичари су у Тихићу до сада препознавали искључиво политичког партнера, али га нису позивали да заједно обиђу макар неко “мало” место злочина. Тако је и у Сијековац, уместо Срба, Тихића позвао – Јосиповић. “Право да вам кажем мене је срамота што нисам раније отишао. Можда због тога што ме нису ни звали – било би незгодно да се човек појави у једној таквој атмосфери жалости... Мислим да је ово добро што смо сви отишли и у Сијековац и Бришево и Козарац. И мислим да би то требало да буде пракса, убудуће да одлазимо на сва ова стратишта. Одајемо почаст људима, убијени су људи, није важно ко је које националности”, тако сада може да тврди Тихић [7]

Ни Милорад Додик, као ни Борис Тадић, нема проблема да изрази извињење бошњачким жртвама у Сребреници, али, за разлику од Тадића, Додик и остали српски политичари у РС знају да потенцирају и вредност војних акција без којих Срби не би преживели, као, на пример, акцију “Коридор живота” која је омогућила спајање источног и западног дела РС и у којој су многи српски заточеници ослобођени из логора ХВ-а и ХВО-а. Напореда с тим, Додик се труди да се држи става да су све невине жртве вредне поштовања, те тако, засад, истрајава и у настојању да буде утврђена “коначна истина о догађајима у Сребреници без манипулације које су биле присутне у извештају Комисије Владе РС о Сребреници из 2004. године”. “Влада РС и институције РС на бази тог извјештаја тада су упутили јавно извињење у вези са догађајима у Сребреници. То је и данас званични став институција РС који нико није повукао нити треба да повуче, али

се не може на бази искривљених података стварати фактичка истина која као таква не може бити одржива”, недавно је поручио Додик, избегавајући да масакр над сребреничким Бошњацима назове геноцидом [\[8\]](#) . Све то није спречило Јосиповића и Тихића да заједно са Додиком у једном дану обиђу стратишта српских, бошњачких и хрватских жртава.

Неразумевање и политичке препреке

Па, ипак, поштовање које су ови политичари показали према патњама породица жртава неће бити ни изблиза довољно да још многи некажњени злочини у БиХ буду процесуирани у правосудним институцијама. Већ је мање-више познато да су до сада злочини над Србима углавном били на дну приоритета у правосудним институцијама у БиХ и у Хрватској. И ту ни Тихић ни Јосиповић за сада не могу много да учине, тим пре што нису суочени само са правосудним тимовима који нису превише заинтересовани за процесуирање злочина над Србима, већ и са снажним отпором у друштвеном миљеу из којег долазе. Поред отпора са којим се суочава у Хрватској, Јосиповић је наишао на неразумевање чак и у редовима фрањеваца у РС. Тако је фра Мирко Филиповић, гвардијан самостана светог Марка на Плехану код Дервенте, отказао гостопримство Јосиповићу приликом посете РС пошто му је предочено да хрватски председник намерава да се поклати српским жртвама у Сијековцу. “Ја сам председниковом саветнику објаснио да је полагање венца у Сијековцу исто као да оде да положи венац страдалим Србима у Вуковар”, рекао је Филиповић, оптужујући Јосиповића да “иде на руку српској митологији” [\[9\]](#) .

Неразумевање на које наилази Тихић много више говори о неспремности бошњачког друштвеног естаблишмента за суочавање са злочинима које су починили припадници (про)муслиманских војних формација. Силајџићева одбрана Ејупа Ганића – осумњиченог за злочин над припадницима ЈНА у Добровољачкој улици у Сарајеву 3. маја 1992. године – разликовала се, ипак, од Тихићеве. Само због своје бенигне изјаве да је у Добровољачкој “било и злочина о чему правосудне институције треба да дају коначну реч”, Тихић је оштро нападнут и од Силајџића и од поглавара Исламске заједнице у БиХ реиса Мустафе еф. Церића и његовог заменика Исмета еф. Спахића. Они су оптужили Тихића да је „српски играч“ и „агент србијанске стране у спору у Лондону“, тврдећи да није доказано да се у Добровољачкој догодио било какав злочин, сем „злочина против БиХ“(Силајџић) [\[10\]](#) .

Ова унутарбошњачка полемика у Сарајеву не престаје и, како ствари стоје, неће се ни зауставити, а у основи се своди на то да Тихић све чешће истиче да су у последњем рату

Пише: Слободан Дурмановић
уторак, 15 јун 2010 17:22

у БиХ и Бошњаци чинили злочине над Србима, док Силајџић истрајава на тези да је „на БиХ извршена агресија“, тврдећи како су, у ствари, над Бошњацима почињени „плански злочини“, а да су злочини над Србима и Хрватима представљали „појединачне злочине“. И Тихић је, наравно, уверен да је „на БиХ извршена агресија“, али то уверење све мање истиче, показујући, за разлику од Силајџића, вољу за уважавањем чињеница о почињеним злочинима и над Србима и Хрватима. Тихићу је у томе од помоћи и ратно искуство које је било супротно Силајџићевом: док је Тихић на почетку рата у БиХ био заточеник у српским логорима и затворима, Силајџића српски и хрватски логораши често прозивају да није ништа учинио да би спречио злостављање и убиства Срба и Хрвата у муслиманским логорима и затворима, тврдећи да је о томе био веома добро обавештен као високопозиционирани функционер током целог рата.

Напоследку, Силајџић и своју посету председнику Србије условљава захтевом да, поред Тадића, посети и Илију Јуришића, првостепеном пресудом у Београду осуђеног за злочин над припадницима ЈНА 15. маја 1992. године у Тузли. Већ и сама ова Силајџићева намера изазвала је бурно негодовање међу Србима у РС, док је Сулејман Тихић поручивао да би било боље да у Београд оду сва три члана Председништва БиХ, а не само Силајџић. Али, Тихић још није био обавештен да је Тадић у посету позвао само Силајџића, а не сва три члана Председништва БиХ. Срби су били запрепаштени Тадићевим потезом, а Тадић није пружио никакво објашњење, па ће, на крају, пре чланова Председништва БиХ код председника Србије стићи управо Тихић са делегацијом своје СДА.

За то време, Силајџић наставља да учвршћује своју листу приоритета од којих не намерава да одустане, не узбуђујући се превише ни када се Срби зграђавају над свечаним пријемом у Силајџићеву Странку за БиХ генерала Атифа Дудаковића, којег за злочине над Србима и „абдићевим“ муслиманима у западнокрајишким општинама не сумњиче само страдалници, већ и Тужилаштво БиХ, мада је истрага и дуга и спора.

У међувремену, Додик и Јосиповић су у РС посебно разговарали о помоћи Хрватима да се врате у део Посавине који припада РС, а где се до сада вратило тек неколико процената предратних житеља хрватске националности. Интересантно је да се, том приликом, Додик пред новинарима ниједном није „омакао“ проблем повратка десетина хиљада Срба протераних из Хрватске који сада живе у РС: поменуо их је само Јосиповић, истина онако успут. Но, чак и исказана добра политичка воља у Бањалуци и у Загребу неће бити довољна за „одрживи повратак свих на своје“. Просто зато што је за одрживи повратак на обе стране потребно много више новца него што га сада имају и власти у РС и БиХ и власти Хрватске, а и повратак имовине решен је на различите начине у две земље: док је сва имовина избеглих Хрвата у РС враћена власницима, укључујући и повратак станарских права предратним корисницима – мада није све и

Пише: Слободан Дурмановић
уторак, 15 јун 2010 17:22

обновљено – Срби избегли из Хрватске у РС, практично, никако не могу да дођу до својих станарских права, а ни обнова њихових кућа не иде лакше него обнова кућа Хрватима који би да се врате у РС. Разлика је била присутна и у односу власти према протераним сународницима у новим домовинама: Хрвати из РС, насељени углавном тик преко Саве, добијали су помоћ државе Хрватске много већу од помоћи која је од РС и БиХ стизала Србима из Хрватске расутим широм РС.

Ово су само неке од нити у замршеном клупку нерешених имовинско-правних односа на релацији Бањалука–Сарајево–Загреб. Ипак, показало се да политичке воље за наставак “трилатералне сарадње” има, а и први корак је учињен: он изгледа велики за заговорнике регионалне сарадње, поготово у очима Брисела, али је још увек мали за народе у “дејтонском троуглу”. А сваки следећи корак биће тежи, јер ће се његова вредност мерити конкретним потезима.

[1] Срна, 20.4.2010.

[2] <http://www.tportal.hr/vijesti/hrvatska/65423/Akcija-Bljesak-bila-je-izvrsno-pripremljena.html>

[3] <http://www.glassrpske.com/vijest/2/novosti/40316/lat/Odali-pocast-svim-nevinim-zrtvama-minulog-rata.html>

[4] http://www.pressonline.rs/sr/vesti/republika_srpska/story/119641/Ta%C4%8Dka+na+rat!.html

[5] <http://www.glassrpske.com/vijest/2/novosti/40316/lat/Odali-pocast-svim-nevinim-zrtvama-minulog-rata.html>

[6] Исто.

[7] [http://www.frontal.rs/cyrl/?page=11&kat=6&vijest=43013&title=](http://www.frontal.rs/cyrl/?page=11&kat=6&vijest=43013&title=%D0%A1%D1%83%D0%BB%D0%B5%D1%98%D0%BC%D0%B0%D0%BD)

[%D0%A2%D0%B8%D1%85%D0%B8%D1%9B: %D0%A2%D0%B0%D0%BA%D0%BE %D0%BD%D0%B0%D1%81 %D1%98%D0%B5 %D0%91%D0%BE%D0%B3 %D1%81%D1%82%D0%B2%D0%BE%D1%80%D0%B8%D0%BE](#)

[8] Срна, 19.4.2010.

[9] http://www.pressonline.rs/sr/vesti/republika_srpska/story/119807/Fra+Mirko+Filipovi%C4%87%3A+Josipovi%C4%87u%2C+be%C5%BEi+od+mog+samostana!.html

[10] Танјуг, 30.5.2010.